

Sławomir Moździoch, Lidia Nowacka, Lech Leciejewicz

Bytom Odrzański, woj.
zielonogórskie, St. 1, AZP 66-17/65

Informator Archeologiczny : badania 24, 70-71

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wczesne średniowiecze

Będziemyśl, gm. Sędziszów Małopolski woj. rzeszowskie, St. 1 „Grodzisko” patrz okres nowożytny

Bocheń, gm. Łowicz woj. skierniewickie St. 1 AZP: 59-55/30

Konserwator Zabytków Archeologicznych

Badania prowadził mgr Andrzej Kosiorek. Finansowało BBDZ Skierniewice. Drugi sezon badań. Osada (?) kultury łużyckiej z wczesnej epoki żelaza, osada kultury przeworskiej z okresu rzymskiego, grodzisko wczesnośredniowieczne.

Kontynuowano badania z 1989 r. Wytoczono i wyeksplorowano 2 wykopy i 1 rów sondażowy o łącznej pow. 45 m². Uchwycono południowy zasięg stanowiska oraz 2 warstwy kulturowe, przedzielone jałową warstewką jasnożółtego piasku. Pierwsza (górną) warstwa zawierała fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej (od VII/VIII w. począwszy). Druga — pradziejowa — datowana była ceramiką kultury przeworskiej i łużyckiej.

Dokumentacja i materiały znajdują się w Archiwum BBDZ.

Badania będą kontynuowane.

Brańsk, woj. białostockie St. 22 patrz neolit

Brody Pomorskie, woj. gdańskie St. 2 patrz neolit

Bytom Odrzański, woj. zielonogórskie St. 1 AZP 66-17/65

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej Zakład Archeologii Nadodrza we Wrocławiu

Badania prowadził dr Sławomir Możdźloch oraz mgr Lidia Nowacka przy konsultacji prof. dr. hab. Lecha Leciujewicza. Finansował WKZ w Zielonej Górze. Szósty sezon badań. Gród i osada otwarta z XI-XII w.

Badania wykopaliskowe miały na celu dalsze ustalenie przebiegu umocnień grodowych oraz wyjaśnienie zasięgu i funkcji odkrytego w 1987 r. obiektu nr 139. Celem doraźnym było również połączenie dawnego wykopu I/1984 z wykopami grodowymi z lat 1987-1988.

Przebadano powierzchnię około 180 m² przy czym wykopy miały głębokość od 50 do 210 cm. Wykop XVIII obejmujący działki od I 26 do I 37 pozwolił stwierdzić brak jakichkolwiek śladów umocnień dzielących teren grodu od terenu osady. Interesujące w tym kontekście było jednak odkrycie, że z terenem domniemanego grodu (działki I 35 — I 37) wiąże się warstwa gliny zlokalizowana na płaszczystym calcu na przestrzeni wspomnianych działek, podczas gdy na działkach związanych z osadą, tego rodzaju „płaszczka glinianego” nie odkryto. Czy może być to ślad dawnych umocnień? W części zachodniej wykopu XVIII udało się odnaleźć skraj dawnego wykopu z 1984 roku, co powiązało wykopy z lat 1987-1989 z wykopami z lat 1984-1986.

Kolejne wykopy, niewielkie powierzchnią sondaże miały na celu dostarczenie odpowiedzi na konkretne pytania. Wykop XVII założony na południe od grodu w stronę obecnego miasta miał za cel uchwycenie krawędzi przestrzeni obwarowanej. Jak się okazało został on założony już za terenem grodowym.

Sondaż na działce F 36 pozwolił stwierdzić, że obwarowania grodowe odkryte w latach 1987-1988 bieżną ku zachodowi brzegiem kępy zarysowanej się w terenie i że nie były one zbyt wielkich rozmiarów, zapewne wobec znacznej obronności miejsca.

Wykop XIX, który objął fragmenty działek L 37 i M 37 uchwycił południową krawędź obiektu 137 i pozwolił określić jego kształt jako w przybliżeniu prostokątny, rysujący się po linii NW-SE oraz wymiary na 15 x 10 metrów.

Sondaż na działce L-35 pozwolił uchwycić fragment krawędzi tego obiektu od strony zachodniej.

Ogółem uzyskano 5467 fragmentów ceramiki z XI-XII wieku, w tym 596 fragmentów brzegowych naczyń, 454 ułamki den. Znaczną część, bo 2268 fragmentów tej ceramiki stanowiły ułamki ornamentowane. Znakami garncarskimi oznaczone było 23 dna naczyń. Prócz tej, typowej dla stanowiska ceramiki, znaleziono również 38 fragmentów ceramiki z okresu średniowiecza i 21 ułamków ceramiki z epoki brązu. Znaleziono także 577 fragmentów kości zwierzęcych, 68 kawałków żuźla i 596 ułamków polepy. (Znaleziska te ujęto w inwentarzu zabytków masowych nr 1-154/89). Wydzielono około 199 zabytków specjalnych (nr inw. zabytków wydzielonych 1-119/89). Szczególnie godne zainteresowania są: ostroga żelazna, 2

fragmenty wędzidła, rękojeść sztyletu, podkowa, związane w większości z osadą przyrodową. Znalaziono także na terenie osady takie przedmioty codziennego użytku, jak osełki i noże. W zachodniej części wykopu XVIII udało się także odszukać fragmenty denara krzyżowego z XI wieku. Z terenu grodu pochodzi znalezisko trzech odważników żelaznych w koszulkach brązowych (obekt 137) oraz znalezisko glazurowanej grzechotki i glazurowanej zawieszki glinianej w kształcie gwiazdy.

**Cerkiewnik, gm. Dobre Miasto woj. olsztyńskie St. XI
AZP 21-60/18**

Muzeum Warmii i Mazur
w Olsztynie

Badania prowadziła Włodzimiera Ziemińska-Odojowa. Finansowało BBDZ w Olsztynie. Pierwszy sezon badań. Ciałopalne cmentarzysko wczesnośredniowieczne.

Stanowisko odkryto w trakcie badań AZP w jesieni 1989 r. Usytuowane jest na wydłużonym wzgórzu, przylegającym od północy do bagnistego obniżenia. Badania w jesieni 1990 r. miały charakter rozpoznawczy i trwały 10 dni. Wykopy sondażowe usytuowano na kulminacji wzgórza — najbardziej zniszczonej części cmentarzyska na skutek uprawianego pola. Na powierzchni około 140 m² odsłonięto 15 pochówków ciałopalnych oraz fragment miejsca po stosie. Pochówki to przeważnie płytkie, niewielkich rozmiarów ciemne wkopy z niewielką ilością przepalonych kości, oraz węgielków drzewnych, niekiedy z fragmentami ceramiki. Na uwagę zasługują pochówki nr 7. Była to głęboka, duża jama, intensywnie czarna, z dużą ilością węgla, przepalonych kości, fragmentów ceramiki. Z jej wypełniska wypreparowano kilka fragmentów okuć brązowych, zdobionych z uprzęży konia, okuć żelaznych z nitami, sprzączką i nożyk żelazny, drobne fragmenty brązu. Przy powierzchni jamy odkryto wydzielone skupisko przepalonych kości, węgla oraz sprzączkę żelazną. Dwa duże pochówki ze śladami wyposażenia nr 15 i 16, były zupełnie zniszczone.

Miejsce po stosie, to owalna ciemna plama o wymiarach około 4 x 3 m, i miąższości 20 cm. Tworzyła je spalona ziemia z niewielką ilością kości i węgla. Sporadycznie występowały w niej fragmenty ceramiki. Znalaziono w niej również haczyk do wędki, żelazny, oraz fragment brązowej kłamy pasa. Pod warstwą spalenizny odkryto wgłębione w całość małe pochówki.

Fragmenty ceramiki żłobkowanej pozwalają narazie określić chronologię cmentarzyska na III fazę wczesnośredniowiecza.

Przewiduje się kontynuację badań.

Cyców, woj. chełmskie patrz okres lateriski

**Dębczyno, woj. koszalińskie
St. 53 AZP 19-19/-**

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Badania prowadzili: mgr Andrzej Sikorski i Maria Miśkiewicz. Finansował UAM w Poznaniu. Siódmy sezon badań. Stanowisko wielokulturowe. Elementy kultury amfor kulistych; osada — kultury pucharów lejkomatych, kultury łużyckiej/pomorskiej (?), oksywskiej, wielbarskiej; elementy grupy dębczyńskiej POR; osada — ludności kultury wczesnego średniowiecza (VII ? — IX w.); elementy rozwiniętego/późnego średniowiecza. Cmentarzysko „szkieletowe” z XI-XIII w.

Poszerzano nadal płaszczyznę obserwacji archeologicznej — umownie — w zachodnim i północnym sektorze stanowiska o kolejne 265 m², uzupełniając tym samym bazę źródłową co do organizacji przestrzennej, wyposażenia grobowych i finalnie do określenia recepcji idei chrześcijaństwa; określenia typu i planigrafii śladów grup ludzkich (obozowiska — osady) egzystujących lub penetrujących zbadany teren od neolitu po schyłek średniowiecza. Niezbędne dane o cmentarzysku i o pozostałych elementach osadniczych opisane zostaną w dwóch oddzielnych grupach informacyjnych.

A. Cmentarzysko

Badania były generalnie skoncentrowane z jednej strony na rozpoznaniu „starszego” (XI-wiecznego) sektora obiektu, z drugiej zaś na zakreśleniu „młodszej” (XII-XIII-wiecznej) części i w końcu na ustaleniu wzajemnej relacji przestrzennej pomiędzy nimi.

W efekcie odkryto 5 nowych grobów „szkieletowych” (25-29), które tym samym zwiększają liczbę pochówków na „starszej” nekropolii do 20. Poza tym, rejestracja 3 jam „cmentarnych”, uzupełniona znaleziskiem grobu 29, gdzie szczątki zmarłego wciśnięto do jednej z podobnych jam o zagadkowej dotąd funkcji pozwala uznać sezon za szczególnie udany. Na większą uwagę zasługują 2 groby: 25 i 29. Pierwszy, ze względu na przemysłną konstrukcję kamienną na wysokości kości nóg — do budowy której wykorzystano materiał ze zniszczonego (przez wkop jamy grobowej) paleniska. Drugi (grób 29) z powodu niespodziewanego (w jednej z jam „cmentarnych”) i nienaturalnego układu szkieletu (bez kości podudzia), przy czym zmarłego nie